

BIULETYN

Nr 102 (710) • 8 lipca 2010 • © PISM

Redakcja: Jacek Foks (redaktor naczelny), Łukasz Adamski, Beata Górka-Winter,
Leszek Jesień, Łukasz Kulesa, Marek Madej, Beata Wojna, Ernest Wyciszkievicz

Umowa ramowa o współpracy gospodarczej między Chinami a Tajwanem

Justyna Szczudlik-Tatar

Chiny i Tajwan 29 czerwca br. podpisały umowę ramową o współpracy gospodarczej (Economic Cooperation Framework Agreement – ECFA). ChRL liczy na to, że dzięki temu porozumieniu, które można porównać do umowy o wolnym handlu, doprowadzi do uzależnienia gospodarczego wyspy, tym samym stworzy warunki do przyszłego zjednoczenia. Dla Tajwanu umowa z Chinami jest szansą na uniknięcie marginalizacji gospodarczej, szczególnie w obliczu wejścia w życie w styczniu br. porozumienia o wolnym handlu między ChRL a ASEAN. Mimo odmiennych oczekiwań Chin i Tajwanu wydaje się, że ECFA może przyczynić się do stabilizacji regionu, gdyż umożliwia dalszą jego integrację gospodarczą, zmniejszając prawdopodobieństwo konfliktu w Cieśninie Tajwańskiej.

Podczas piątej rundy rozmów chińskiej fundacji ARATS (Association for Relations Across the Taiwan Straits) i tajwańskiej SEF (Straits Exchange Foundation) Chiny i Tajwan podpisały pierwsze w historii relacji dwustronnych porozumienie ramowe o współpracy gospodarczej. Zakłada ono zwiększenie współpracy handlowej i inwestycyjnej poprzez eliminowanie barier taryfowych i pozataryfowych na coraz większą liczbę produktów i usług, ochronę i promowanie inwestycji oraz wprowadzanie dalszych ułatwień we wzajemnych kontaktach handlowych i inwestycyjnych. Decyzja o podpisaniu umowy wpisuje się w politykę realizowaną w ciągu ostatnich dwóch lat przez Chiny i Tajwan¹, której celem jest pogłębianie współpracy opartej głównie na relacjach gospodarczych, a pomijanie o wiele trudniejszych kwestii politycznych.

Liberalizacja handlu i usług. Najważniejszą częścią dokumentu, o którą toczył się zasadniczy spór, jest wykaz produktów, które zostaną objęte zwolnieniami lub ulgami celnymi. Znalazło się w nim 539 towarów z Tajwanu, o wartości ok. 13 mld dolarów, co stanowi blisko 16% tajwańskiego eksportu do ChRL, oraz 267 produktów z Chin, o wartości ok. 3 mld dolarów, czyli ok. 10% chińskiego eksportu na wyspę. Są to głównie produkty z branży petrochemicznej, tekstylnej, samochodowej (części samochodowe), maszyny i urządzenia, a także tajwańskie produkty rolne. Umowa zakłada likwidację stawek celnych już w pierwszym roku jej obowiązywania na produkty objęte najniższymi cłami, wynoszącymi obecnie do 5% na towary tajwańskie i do 2,5% na towary chińskie. W przypadku pozostałych stawek celnych przewiduje się stopniową ich redukcję, aż do całkowitego zniesienia w ciągu trzech lat. Preferencyjne warunki będą obowiązywać od półrocza następującego po wejściu w życie umowy.

Dokument zawiera także listę usług, dla których obie strony otworzą swoje rynki. Tajwan zobowiązał się do otwarcia rynku dla usług o charakterze niefinansowym, takich jak badania w dziedzinie nauk przyrodniczych, technicznych i humanistycznych, doradztwo biznesowe czy usługi o charakterze sportowym i rekreacyjnym. Zgodził się także, by chińskie banki posiadające przynajmniej od roku swoje biura przedstawicielskie na wyspie mogły się ubiegać o otwieranie oddziałów prowadzących działalność bankową. Również strona chińska otworzyła rynek dla usług niefinansowych, takich jak badania eksperymentalno-rozwojowe w naukach przyrodniczych i technicznych, księgowość czy usługi medyczne. Większymi restrykcjami obwarowała usługi o charakterze finansowym, czyli ubezpieczenia i działalność banków. Na chiński rynek będą mogły wejść firmy ubezpieczeniowe o aktywach powyżej 5 mld dolarów, które funkcjonują na Tajwanie od ponad 30 lat i od dwóch lat mają przedstawicielstwo

¹ Zob. J. Szczudlik-Tatar, *Perspektywy normalizacji stosunków chińsko-tajwańskich*, „Biuletyn” (PISM), nr 64 (596) z 26 listopada 2009.

w ChRL. Warunkiem otwarcia tajwańskich oddziałów bankowych jest co najmniej roczna obecność przedstawicielstwa banku w Chinach. Dopiero jednak po dwóch latach działalności na rynku chińskim oraz udowodnieniu zyskowności w ciągu ostatniego roku, oddziały te będą mogły prowadzić usługi w chińskiej walucie.

Cele Chin i Tajwanu. Głównym celem polityki ChRL wobec Tajwanu jest stworzenie warunków do przyszłego zjednoczenia. Ekonomiczne uzależnianie wyspy poprzez zwiększanie udziału w tajwańskiej gospodarce, tym samym zyskanie instrumentu nacisku, który Chiny będą mogły w przyszłości wykorzystać w relacjach z wyspą, jest sposobem na jego osiągnięcie. Obecnie skumulowana wartość tajwańskich inwestycji na kontynencie wynosi ponad 83 mld dolarów, podczas gdy chińskich na Tajwanie jedynie 68 mln dolarów. Ponadto Tajwan odnotowuje dodatni bilans w handlu z ChRL, eksportując na kontynent towary o wartości ok. 80 mld dolarów, a importując z Chin produkty o wartości ok. 30 mld dolarów. Chiny, które dopiero od czerwca 2009 r. mogą bezpośrednio inwestować na wyspie, liczą na to, że dzięki umowie zwiększą swoją obecność gospodarczą na Tajwanie i zrównoważą przewagę tajwańskich inwestycji na kontynencie.

Strona chińska, odpowiadając na zarzuty tajwańskiej opozycji o gospodarczym uzależnianiu wyspy od ChRL, podkreśla korzyści umowy dla Tajwanu – większa liczba produktów tajwańskich objętych preferencyjnymi stawkami taryfowymi niż towarów chińskich oraz nieobjęcie preferencjami produktów rolnych z Chin, co budziło poważne obawy na Tajwanie. Korzystniejsze warunki umowy dla Tajwanu mogą być odczytywane jako polityczny gest ChRL wobec wyspy, który ma pomóc w utrzymaniu władzy przez obecnie rządzący Kuomintang (KMT) i prezydenta Ma Ying-jeou oraz zmniejszyć niechęć części społeczeństwa Tajwanu do nawiązania ściślejszej współpracy gospodarczej z Chinami.

Dla Tajwanu porozumienie jest sposobem na uniknięcie marginalizacji gospodarczej w regionie. ECFA jest porównywana do umowy o wolnym handlu (FTA). Jej zawarcie z ChRL ułatwi Tajwanowi podpisanie FTA z innymi państwami. Tajwan ma umowy tego rodzaju jedynie z Panamą, Nikaraguą, Gwatemalą, Salwadorem i Hondurasem. Jest to szczególnie istotne po wejściu w życie w styczniu br. umowy o wolnym handlu między Chinami a sześcioma państwami ASEAN, do której w 2015 r. dołączą pozostali członkowie Stowarzyszenia. Po podpisaniu ECFA Chiny najprawdopodobniej nie będą sygnalizować swojego niezadowolenia wobec planów Tajwanu co do zawarcia podobnych umów z innymi państwami.

Perspektywy ratyfikacji i konsekwencje ECFA. Umowa ramowa o współpracy gospodarczej wejdzie w życie po jej ratyfikacji przez Chiny i Tajwan. Proces ten może opóźniać tajwańska opozycja, domagając się referendum lub żądając debaty i głosowania nad poszczególnymi jej zapisami. Ratyfikacja jest jednak bardzo prawdopodobna z uwagi na większość parlamentarną rządzącej KMT, a także ewentualne konsekwencje pogorszenia relacji z Chinami w razie jej odrzucenia. Przeciwnicy porozumienia zaś zarzucają władzom, że ECFA jest sposobem na uzależnianie Tajwanu od Chin i ma w rzeczywistości charakter polityczny. Zwracają także uwagę na prawdopodobieństwo napływu chińskich tanich produktów na wyspę, co może uderzyć w tajwańską gospodarkę. Tajwańskie władze będą się starały udowodnić pozytywne skutki umowy. Prognozy wskazują, że dzięki ECFA nastąpi przyrost zatrudnienia o blisko 260 tys. osób i większy się wzrost gospodarczy Tajwanu o blisko 1,7 punktu procentowego rocznie.

Pomimo że umowa obejmuje preferencyjnymi warunkami jedynie kilkanaście procent towarów eksportowanych przez obie strony, ma ona istotne konsekwencje dla regionu, ponieważ stwarza możliwości dalszej integracji gospodarczej w Azji oraz zwiększenia roli Tajwanu w tym procesie. Po jej ratyfikacji Tajwan będzie dążyć najpewniej do zawarcia FTA z innymi państwami, głównie krajami ASEAN i USA, gdyż to zmniejszy możliwości uzależnienia gospodarczego wyspy od Chin. Można spodziewać się również wprowadzania kolejnych ułatwień w jego kontaktach gospodarczych z Chinami. Świadczy o tym zapowiedź poszerzania listy towarów i usług objętych preferencjami, a także powołania na mocy ECFA Chińsko-Tajwańskiego Komitetu Współpracy Gospodarczej. Strony uzgodniły również, że nie później niż w ciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie dokumentu rozpoczną się konsultacje obejmujące zagadnienia dalszych redukcji i eliminacji barier taryfowych i pozataryfowych oraz mechanizmów gwarancji inwestycyjnych.

Umowa jest wyrazem poprawy relacji między Tajwanem a ChRL, a jej podpisanie stabilizuje sytuację w regionie, zmniejszając prawdopodobieństwo konfliktu w Cieśninie Tajwańskiej. Nie można jednak wykluczyć, że wejście w życie porozumienia wywoła okresowe negatywne skutki społeczno-gospodarcze, które spowodują wzrost niezadowolenia społeczeństwa Tajwanu i doprowadzą do przegranej Ma Ying-jeou w następnych wyborach prezydenckich w 2012 r. Wówczas prawdopodobne będzie osłabienie relacji wyspy z kontynentem.